

Naročnina

Dnevna izdaja

za kraljevino Jugoslavijo

mesечно 25 Din

pošiljano 150 Din

celoletno 300 Din

za inozemstvo

mesечно 40 Din

nedejska izdaja

celoletno v Jugi

slavlji 120 Din, za

inozemstvo 140 E

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1. stop, prvi vrsta
maloglasni po 150
in 20, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 250, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
g. Pri večjem g.
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirano
pismo se ne sprejema. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 v Celovcu
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.347
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

„Kaj stori Cerkev?“

»Delavska Pravica, glasilo krščanskega delovnega ljudstva« v letošnji novoletni številki v uvodniku podaja nekaj pregled sodobne človeške bede in revščine in pripominja, da razen besed — tudi Cerkev nima protileka. »Omejevanje porodov prehaja v najširše plasti ljudstva. Proti tej kugi 20. stoletja ni nikakega protestnega zborovanja. Kaj stori proti nji Cerkev? Ali so dovolj besede, ali niso potrebna dejanja, ali ni potrebno presekat zlu korenine?« Zlu, ki se je tako hudo razpaslo, odpomore šele socializem. S čim in kako, v to se člankar ne razvija podrobneje. Tudi mi ne mislimo v tej smeri poizvedovati, ker bi sicer težko krotili ironijo, ki se sama vsiljuje pod pero. Toda v interesu zdravih in odkritih odnosov v našem medsebojnem sožitju pa mislimo, da je na mestu vprašanje, ki ga nihče ne ore vzeti za zlo: ali je tako pisanje za glasilo krščanskega delovnega ljudstva primerno in pošteno?

Predvsem bodi omenjeno, da je gornji tizpad na Cerkev docela umetno insceniran. Kaj naj pa naredi Cerkev? Ona je duhovna sila, njeno orožje v boju z zlom je resnica, ki jo oznanja in mišlosti, ki jih naklanja vernikom. Ali naj tiste, ki ne živijo po njenih moralnih naukih, prisili s fizično silo? Kar se tiče protestnih shodov, jih Cerkev obdržava vsak teden vsaj enkrat, da, njeni protestni shodi so skoraj vsak dan. Uvodničar »Delavske Pravice« naj kar pridno hodi k pridigam, pa bo slišal, da je temu tako. In brez posebnega truda bo lahko zvedel, kaka je pastoralna cerkvena praksa proti tistim, ki uničujejo mlado življenje. Toda, zakaj »Delavska Pravica« ne pove, česa bi v tem oziru še več rad od Cerkev? Naj pride na dan s pametnimi in uporabnimi predlogi, ki bodo na merodajnih mestih gotovo upoštevani. A težko, da bi imela skrito kako posebno idejo. Če je poštena, mora odkrito priznati, da je čisto brez potrebe in brez podlage bila tja vržena fraza, ki je sicer običajna v protikršćanskih, a ne v krščanskih listih.

Vemo, v kakem ozračju se je spočelo mišljenje, ki razodeva pisca »Pravice«. To je povojno mišljenje, z domovinsko pravico v Nemčiji, ki se je polastilo enega dela katoličanov. Popečali so se za mislijo, da bi bilo lažje dobiti »kontakt« z delavsko maso, ako se nekoliko odmaknejo od ostre linije cerkvenosti. Bili so katoliki, nad katerih osebo vernostjo in iskrenim krščanstvom bi nihče ne mogel upravičeno dvomiti. Mislili so pač, da je taktičneje, da se strogo katoliško naziranje v eni in drugi stvari izrazi nekoliko svobodneje in »času primerneje«. Toda vsa zadeva se ni srečno končala. Pridobili niso nikogar ne iz komunizma, ne iz socialne demokracije. Pač pa so izradikalizirali svoje vrste na ta način, da jim sedaj ljudje uhajajo v socialističen, oz. komunističen tabor.

Pa tudi sicer sta šli obe struji pri prilagodevanju na »času primerno mišljenje« predalet. Proti pisavi krščansko socialističnih glasil so morali v letošnjem poletju nastopiti nemški škofje, ker so se izpadi na Cerkev ponavljali in ker Vitos Heller, ki jih vodi ter njegov krog zavzema sploh pozo, da je treba čisto in pravoverno krščanstvo braniti pred Cerkvijo in papeštvom. Proti nevarnemu eksperimentu katoliških socialistov pa je nastopil papež sam v znanem odgovoru na spomenceno nemških delavskih strokovnih organizacij, o čemer smo pred nedavnim časom tudi poročali.

S polovičarsko, zabrisano katoliško ideologijo, ki malikuje pred »duhom časa«, ne bomo dosegli nobenega vpliva na delavske mase. Tudi v tem ne, ako grajamo Cerkev. Imponirali bomo le s smotrenim delom v strogo katoliškem smislu in poudarjanju katoliških vidikov brez kompromisarstva.

Mimogrede bodi omenjeno, da je tudi nekoliko zapoznelo mišljenje, ako kdo še socializem smatra za formulo bodočnosti. Gospodarski razvoj v Ameriki in Angliji, povojno delavsko gibanje v Evropi, fiasko socialističnega gospodarstva v Rusiji, vse to je danes med naprednimi delavskimi masami omajalo vero v socializem. Proletariat ne pričakuje več rešitve od socializma, proletarska in socialistična fronta se dolgo nista eno in isto. Moderni socialni teoretiki (Sombart, Briefs, Jostock, Rosenstock in dr.) obravnavajo ločeno proletarsko in socialistično vprašanje.

Strašno socialno zlo današnjih dni ne obstoja le v tem, da mnogim potrebnim in delovnim manjka kruha. Še veliko večje hudo je, da so družbi iz naših dni na njenem nebu no-

Danes bo rešeno bolgarsko vprašanje

Madjarsko še vedno najtežavnejše — Italija se odreče vzhodnim reparacijam?

Haag, 8. jan. (Tel. »Slov.«) Danes je imela sejo samo komisija za vzhodne reparacije, na kateri je bolgarsko vprašanje že precej napredovalo. Bolgarska ponuja na leto 10 milj. zlatih frankov, dočim se zahteva s strani upnikov povprečno 12,5 milj. zlatih frankov, vendar se zdi, da bodo upnice na eni strani od te zahteve nekoliko popustile (tako Francija 500.000, Italija 700.000 in Anglija 300.000 zlatih frankov, na drugi strani pa je pričakovati, da bo Bolgarska pripravljena svoj obrok nekoliko zvišati, če ji bodo upnice šle na roko glede moratorija. Lahko se torej računa s tem, da bo danes rešeno vsaj bolgarsko vprašanje. Potem ostane poleg avstrijskega vprašanja, o katerem se razgovarjajo za kulislami, še najtežavnejše vprašanje — madjarsko.

Budimpešta, 8. jan. (Tel. »Slov.«) Haaški dopisnik lista »Pesti Hirlap« poroča: Italija je stavila nov kompromisni predlog. Italija se hoče odreči svojemu delu vzhodnih reparacij, da bo mogoče zadovoljiti madjarske optante

Incident na seji ministrov velesil

Haag, 8. jan. (Tel. »Slov.«) Položaj na konferenci se je nenadoma preko noči kritično poostiril, in sicer radi incidenta na večerajšnji seji ministrov šestih glavnih držav, na kateri je Tardieu sprožil vprašanje, v koliki meri ima sedanja nemška vlada zaupanje naroda in za kako dolgo dobo. Francija hoče svojo sedanjo taktiko pri razpravljanju utemeljiti s tem, da se hoče že sedaj kolikor mogoče s pogodbami zavarovati proti vsem slučajem. Tardieu je poudarjal, da uživa sicer nemška delegacija popolno zaupanje s pogodbenikov v Haagu, da pa se zdi, da nemška delegacija nima dosti zaupanja v samo sebe. Z nadaljnjimi govori in odgovori na večerajšnji seji se je sicer smatral dogodek za likvidiranega, vendar pa se je kritično poostiril, ko je večeraj zvečer Tardieu ponovil svojo izjavo po družbi »Havas«. Ta druga izjava sicer odgovarja njegovi izjavi, ki jo je podal na seji, bila pa je morda za nianso še ostrejša. Ko je nemška delegacija zvedela za »Havasovo« poročilo, je dal nemški zunanji minister Curtius poklicati k sebi profesorja Hesnarda, tiskovnega šefa francoskega poslaništva v Berlinu in mu sporočil, da bo nemška delegacija brezpogojno zahtevala popravek, če bi bila v tej »Havasovi« vesti kakršnakoli nepravilnost. Med tem je Tardieu sporočil po nekem posredovalcu, da »Havasove« vesti niti ni videl niti odobril in da obžaluje, če bi radi te vesti nastale kake težkoče, razen tega pa je takoj ugotovil, da so v uradni »Havasovi« vesti v resnici nekatere netočnosti. Tako ni govoril o tem, da nemška delegacija nima nobenega zaupanja sama do sebe, temveč da Nemci nimajo nobenega zaupanja v svojo lastno plačilno zmoglost. Razen tega se niso izgovorile besede o dvomu glede zmoglosti nemške delegacije za pogajanja. Curtius je nato obvestil francosko delegacijo, da mora prav posebno v teh točkah vztrajati pri svoji zahtevi, da se te točke uradno popravijo, ker bi sicer morala nemška delegacija izvajati posledice iz postopanja francoske delegacije.

Vprašanje moratorija

Pariz, 8. jan. (Tel. »Slov.«) Pariški listi poročajo, da je Tardieu v razpravi o moratoriju izjavil: To vprašanje je nedvoumno rešeno v Youngovem načrtu. Nemčija ne zahteva moratorija, temveč celo ploho moratorijev.

gašene vse zvezde, da je čisto izmaterijalizirana in da so ob veljavo vse one vekovite čednosti, ki jih oznanja Cerkev. Duševna revščina je še mnogo hujša, kot materijalna beda in bo postala še hujša, čim več bo ljudi, ki po naukih materijalističnega socializma in egoističnega kapitalizma ne priznavajo drugega življenja in užitka kakor golo telesno uživanje.

Kaj bomo dali ljudem mesto krščanskega idealizma, čigar nositeljica je Cerkev? Oni, ki se spotikajo ob Cerkev, naj bi mislili, da ni ona kriva, če kdo ne čuti v sebi božjega življenja. Seveda je mnogo človeškega na njej — saj je izročena v oskrbo ljudem — toda verno oko za zastorom človečnosti vedno zre v njej svojo nadnaravno mater, na katero ne bo nikdar metal kamenja. Tudi takšna, kakor

in da se olajšajo pogajanja med Madjarsko in malo antanto. Zunanji minister Valko je večeraj pozno ponoči govoril tričetrt ure z dr. Benešem in s češkoslovaškim delegatom Osuskym, katerih razgovor se smatra za zelo važen.

Preobrat v madj. vprašanju

Haag, 8. jan. (Tel. »Slov.«) V vprašanju vzhodnih reparacij se je danes nekoliko pospešila rešitev kompleksa madjarskih vprašanj. Vaš dopisnik je doznal, da je danes grški ministrski predsednik Venizelos kot najeti zastopnik male antante obiskal madjarskega ministrskega predsednika Bethlena, ki mu je predložil predloge male antante. Romunija je izjavila, da je pripravljena, iti Madjarski na roko v tem oziru, da hoče v gotovem obsegu ugoditi optantom. S tem bi madjarsko vprašanje vsaj v nekem oziru prišlo z mrtve točke. Kot posledica sestanka Venizelosa z Bethlenom se smatra, da je po tem sestanku obiskal madjarski zunanji minister Valko češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša.

Pod nikakim pogojem se ne more dovoliti drugi moratorij, če ostanki prvega moratorija še niso plačani. Glede vprašanja zastavnih pravic, ki naj se sprejmejo v Youngov načrt, je izjavil, da se kljub zaupanju v slovesne obljube prisotnih nemških ministrov ne sme pozabiti, da nemški narod ne odobrava soglasno Youngovega načrta. Čim se zahteva natančnosti, se nemški odposlanci branijo.

Sankcije

Haag, 8. jan. (Tel. »Slov.«) S francoske strani se poroča, da pri takozvanih sankcijah gre v glavnem samo za postopanje, ki naj glavnim upnikom zagotovi gotova jamstva. Glavni upniki morajo končno računati z možnostjo, da bi v Nemčiji prišla na krmilo vlada, ki se z dogovori Youngovega načrta ne bi identificirala. V načelu izjavlja francoski načrt, da naj bi bila zadnja instanca v spornih vprašanjih Svet Društva narodov. Kot izterjevalne odredbe so si mislili samo civilne in komercialne odredbe. Če bi pa Nemčija zlohotno kršila pogodbo, nameravajo priporočati kot instanco Svet Društva narodov.

Seja francoske delegacije

Haag, 8. jan. (Tel. »Slov.«) Francoska delegacija je imela danes dopoldne pod predsedstvom Tardieua interno posvetovanje, na katerem se je po uradnem sporočilu Havasa govorilo o vprašanju sankcij. Razprava je veljala predvsem vprašanju, kdo naj potem, ko se ukine reparacijska komisija, kakor to predvideva Youngov načrt, ugotovi eventualne nemške prestopke proti Youngovemu načrtu. Francoska delegacija je glede tega predlagala svoječasno posebno razsodišče. Nemška delegacija pa je tako novo ustanovo odklonila kot nepotrebnost, ker bi haaško razsodišče čisto lahko prevzelo ta posel. Francoska delegacija je na svoji današnji seji sprejela to nemško stališče, ker postopek pred haaškim razsodiščem omogoča vsa jamstva. Dalje so razpravljali o dodatnem vprašanju, kaj naj se zgodi, če bi haaško razsodišče Nemčijo obsodilo. Nemčija pa bi v kljub temu odrekla plačila. V tem primeru bi se morale po mnenju francoske delegacije postaviti države upnice na stališče, da je Nemčija z lastno roko raztrgala dogovore o Youngovem načrtu in da bi v tem primeru pogoji versailske mirovne pogodbe zopet stopili v veljavo z vsemi posledicami za Nemčijo.

je, z vsem človeškim elementom, ki ji je pri-mešan, je in ostane mistično Telo Kristusovo, po katerem se nam danes Bog razodeva. Šele kadar jo bomo ljubili kakor dobri otroci in v vsem svojem življenju izžrpavali njene milostne, nadnaravne studence, bi morda bili opravičeni, da opozorimo na kak madež, kakor so to iz najvišje ljubezni večasih storili svetniki. A drugače: kako naj bi vodili druge k njej, ako mi sami zdvajamo nad njo!

Nič ni potrebnejšega v naših dneh in v naših razmerah, kot močno krščansko delavsko gibanje. Prav je, da se krščanski socialni nauk v vsej lepoti in globini izžrpava. Vse priznanje idealizma, s katerim se marsikdo žrtvuje za pravično stvar. Toda tisti, ki gibanje vodijo, naj se zavedajo odgovornosti, ki so jo z voditeljstvom naše prevzeli in naj bo-

Slava kraljici Mariji!

Rojstni dan kraljice, ki ga danes obhaja vsa država, peče v enem samem nesklajenem čustvu ljubezni in spoštovanja vse prebivalstvo Jugoslavije. Kraljica Marija, ki je dopršla 30. leto, je zdaj osmo leto gospodarica naše pladarske hiše, ki ji je podarila prestolonaslednika in dva kraljeviča. Izkazala se je kot vzor ljubeče matere in pladarica domu, kateremu daje sijaj svoje blagorodne dobrote. Daleč od trušča javnega življenja, se kraljica Marija posvečuje samo družini in domu, ki ga kot njega središče predstavlja z neodoljivo očarujočim ženskim dostojanstvom in milo veličino.

Slovenski narod praznuje današnji dan s tem pečo radostjo, ker se je kraljica, ki je izbrala Bled za letovišče sebi in kraljevski družini, še posebno priljubila našemu ljudstvu. V naši sredi preživlja dneve, namenjene oddihu, najčistejšemu družinskemu veselju in uživanju naših prirodnih lepot, ki ji posredujejo tudi umevanje naše narodne duše in jo spravljajo v najožji stik z njo. Obkrožena od venca naših gor, se kraljica ob strani visokega soproga in sredi svoje ljubke dece, počuti najbolj srečno med nami in na naši zemlji, iz katere peje mir, stalnost in zvestoba. Med nami nam kraljica Marija daje najzgovornejši zgled onih materinskih čednosti, ki jih slovenski narod odnekad najbolj ceni in v katerih vidi izpolnitev prave ženskosti. Zato še bolj čutimo, da je kraljica naša, se dičimo z njo in smo zvezani z njo z najlepšimi čustvi naše odkritosrčne slovenske duše.

Bog nam ohrani, Bog osrečuj, Bog blagoslovi našo kraljico!

Boj za sedeže v reparacijski banki

Pariz, 8. jan. (Tel. »Slov.«) »Echo de Paris« javlja: Glede sestave nadzornega sveta v mednarodni reparacijski banki je določenih pet sedežev za nevtralne države, in sicer Španijo, Nizozemsko, Švedsko, Švico in Argentino, glede ostalih štirih sedežev, glede katerih se ima vršiti volitev, pa je nastal živahen spor, ker zahtevajo sedeže Poljska, mala antanta in Grčija. Baltičke države želijo en sedež za Finsko, enega želi Avstrija, Anglija pa enega za Kanado in Afriko, pri čemer trdi, da ima Anglija samo dva sedeža, dočim jih ima Francija tri.

do najprej sami na čistem, kaj in kam hočejo. Novoletni uvodnik v »Delavski Pravici« je pa eden ponovnih dokazov, da se brezkrvničen lov za radikalnimi gesli ni končal. Kakor da bi morali tudi pri nas skozi vse tiste porodne bolečine, ki jih je socialistično gibanje preživelo že drugod. Naj bi se vsaj malo tudi v tem oziru od drugih učili!

Nismo tega napisali kot kritiki, ampak kot prijatelji. Ne da škodujemo, ampak da pomagamo in opozorimo na čeri, ob katerih so se že mnogo močnejši tokovi razbili kakor pa je še zaenkrat krščansko delavsko gibanje med Slovenci. Prepričani smo, da v prvi vrsti krščansko zavedno delavstvo samo tako pisanje odločno odklanja.

Cilj pomorske razorožitvene konference

Govor prvega lorda admiraltete

London, 8. jan. (AA.) Snoč je imel prvi lord admiraltete Alexander v Wallseu važen govor o pomorski razorožitveni konferenci. Govornik je v svojih izjavah naglašal, da ima pomorska razorožitvena konferenca velike cilje in da bo treba vse storiti, da se z uspehom reši pereče razorožitveno vprašanje. Pri nobenem drugem vprašanju ni treba toliko dobre volje in sodelovanja vsega človeštva, kakor pri težkem vprašanju razorožitve. Lord Alexander je nadaljeval: »Vsi, ki so pozorno zasledovali priprave za to konferenco, so opazili, da sta se pojavili takoj v početku dve značilni struji v javnem mnenju. Prva struja želi izvesti razorožitve do kraja, druga struja predlaga, naj se pri rešitvi razorožitvenega vprašanja varujejo interesi britskega imperija in naglašajo, da bi prenehanje razorožitve omajala varnost britskega cesarstva. Obe struji vztrajata na svojem stališču in razvijata obširno propagando. Udeleženci konference morajo ostati brezpogojno izven vplivov vseh struj javnega mnenja.

Na tej konferenci moramo imeti troje pred oči: Vsako odposlanstvo bo skušalo zagotoviti v prvi vrsti varnost svoje dežele. Drugič moramo doseči soglasje zainteresiranih držav v razorožitvenem vprašanju. To je cilj, ki mu moramo vsi posvetiti svoje najboljše sile. Ako se nam končno posreči sporazum in ako preprečimo medsebojno oborožitveno tekmovanje, bomo lahko zadovoljni, da smo zgradili temelje za znatno omejitev oboroževanja, kar bo v veliki meri razbremenilo vse prizadete narode.

Izjava predsednika Hooverja

London, 8. jan. A. A. Ameriško odposlanstvo za londonsko razorožitveno konferenco je danes odpotovalo iz Newyorka in prispe v Plymouth dne 16. t. m. Snoč so bili člani odposlanstva sprejeti v Beli hiši. V izjavi, ki jo je dal predsednik Zedinjenih držav Hoover novinarjem, ugotavlja, da je ameriška delegacija odšla v London v izvrstnem ozračju dobre volje, da bi prispevala k uspešnemu cilju in da je zato dolžnost njegovih rojakov, da podpro to ozračje kolikor je v njihovi moči. Sklepi konference morajo biti taki, da dajo občutek varnosti in zadovoljstva vsem

Naj sodi javnost!

Svoje poročilo o vojaških olajšavah za člane Sokola kraljevine Jugoslavije je zaključil »Slovenski Narod«, ki izhaja v Narodni tiskarni, s temi znaj značilnimi besedami: »Omeniti je treba kot zanimivost, da današnji »Slovenski list«, ki izhaja v Jugoslovanski tiskarni in je izšel danes celo v povečanem obsegu, o teh znatnih ugodnostih za naše kmečke in delavske mladeniče, ničesar ne poroča,

dosledno s stališčem, ki ga je doslej zavzemalo tako zvano katoliško časopisje glede na vstop članstva raznih telovadnih društev v Sokola kraljevine Jugoslavije.

Kaj je konjsko kopito te lepe zanimivosti, ni treba razlagati in mislimo, da bo že javnost sama ocenila pisanje »Slovenskega Naroda« kakor treba. Zato pa tudi nobenega odgovora na to lepo zanimivost »Slovenskega Naroda«, temveč samo ugotovitev, kaj vse piše »Slovenski Narod«, ki je glasilo res tako zvane inteligence.

Brzovni prenos slik

London, 8. jan. A. A. Včeraj so bili izvršeni zanimivi poskusi s prenosom slik telegrafskim putem med Veliko Britanijo in Nemčijo. Izmenjane so bile fotografije in pozdravi med direktorjem britskih pošt in nemškim ministrom za pošte in brzofave. Pozdravni govori kakor tudi slike so bile nenavadno jasne. Prenos je trajal 20 minut. Poizkusi so se pričeli ob 3 popoldne v prostorih glavnega poštnege urada. Rezultati so bili docela zadovoljivi. Merodajni krogi so sklenili, da uporabijo ta način prenosa slik in besedil za transmisijo čerkov in legalnih dokumentov, kar bo velikega pomena za gospodarstvo.

Načrt dvig aeroplanov dosežen

London, 8. jan. A. A. Včeraj so bili v Heston Air Partu zanimivi poskusi z avto-aeroplani. Poizkuse je vodil znani graditelj aeroplanov Della Servasse. Letalo se je dvignilo v navpični smeri. Prvi poskusi so bili izvršeni že leta 1926. Nato pa so bili ti aparati izpopolnjeni z novimi iznajdbami. Servasse je dokazal, da zadošča za dvig aeroplana v zrak prostor malega tenis-igrišča. Propeler je montiran na vrhu aeroplana.

Dvoje letal ponesrečilo

London, 8. jan. AA. Ministrstvo za letalstvo javlja, da sta trčili danes pri Abu Sueiru v Egiptu dve angl. voj. letali. Pri tem so našli smrt letalski poročnik Richard Greenstade, letalski častnik Charles Galpin, desetnik Williams in pilot Leonard Green.

narodom. Vprašanja, ki bodo na dnevnem redu te konference, so takega značaja, da že radi njihovih tehničnih plati ni pričakovati naglih rezultatov. Konferenca bo trajala 3 do 4 tedne, kar ni mnogo, zato ne smemo pričakovati tako naglega zaključka, ker bo to ena največjih in morda ena najpomembnejših konferenc, kar jih je bilo.

MacDonald o konferenci

London, 8. jan. (AA.) Pred svojim odhodom iz Lossiemoutha je angleški ministrski predsednik Macdonald v razgovoru z novinarji izjavil, da trdno upa, da bo pomorska razorožitvena konferenca imela popoln uspeh. Ministrski predsednik je naglasil, da so vsa ugotovljena glede izida konference nepotrebna in da so popolnoma neosnovana mnenja onih, ki govorijo, da se bo pomorska razorožitvena konferenca ponesrečila. Res je, da obstajajo glede rešitve raznih vprašanj neki spori, vendar niso tako resnega značaja, da bi ogrozili potek konference same. Obstoji utemeljeno upanje, da se bo v teh vprašanjih dosegel med prizadetimi državami sporazum. Ministrski predsednik je nadaljeval, da bo angleška vlada v popolnem sporazumu z angleško admiralteto razorožila v znatnem obsegu, ne da bi pri tem trpela varnost britskega imperija. Potrebno pa je, da bodo doma in v inozemstvu jasno razumeli, da bo angleška država omejila pomorsko oboroževanje edino-le na temelju mednarodnega dogovora.

Japonska delegacija pri Hendersonu

London, 8. jan. AA. Snoč je sprejel zunanji minister Henderson japonsko delegacijo za pomorsko razorožitveno konferenco v Londonu. Danes se bo sestala japonska delegacija s prvim lordom admiraltete Alexandrom. V par dneh bo sprejel japonsko delegacijo tudi ministrski predsednik Macdonald, ki se vrne v kratkem iz Lossiemoutha v London. Včerajšnji razgovori japonske delegacije z zunanjim ministrom Hendersonom so bili bolj preliminarne značaja. Ob tej priliki je načelnik japonske delegacije pomnil zunanjemu ministru na kratko stališče Japonske v vprašanju križark.

Seipelov ustavni načrt

Dr. Seipel zopet prevzel vodstvo stranke.

Dunaj, 8. jan. (Tel. »Slov.«) Na seji vodstva krščanske socialne stranke, katero je danes zopet prevzel dr. Seipel po več mesečnem bolezenskem dopustu, so se začeli razgovori o nesoglasjih v stranki, ki izhajajo iz raznih struj, povzročenih od heimwehrovskega gibanja in katere je po zahtevi dr. Seipela zopet dovelsi k enotnemu programu. Dr. Seipel je pri tem stavil konkretni predlog, da se ustanovi namesto zveznega sveta gospodarska zbornica poleg narodnega sveta, ki naj bo merodajna v vseh gospodarskih vprašanjih. Ta gospodarska zbornica naj bi imela popolno pravo zakonodaje. Vprašanja, ki se tičejo kulturne in politične narave, naj pa pridejo najprej pred narodni svet. Narodni svet in gospodarska zbornica naj bi po načelih dvodomskega sistema obravnavala parlamentarno o zakonskih načrtih, ki so bili že odobreni od ene izmed obeh zbornic. Predpogoj za objavo zakona je, da obe zbornici sprejmeta zakon z istim besedilom. Dr. Seipel-pozna odpor dežel proti odpravi zveznega sveta, ki jim omogoča ugovor proti zakonom, sklenjenim v narodnem svetu. Zato naj v bodoče dobi kolegij deželnih glavarjev kol »državni ali zvezni svet« pravico veta pri vsakem zveznem zakonu pred objavo in se ta nato ponovno vrne gospodarski zbornici in narodnemu svetu. Dežele bi s tem pridobile več, kakor bi izgubile z opustitvijo zveznega sveta v njegovi sedanji obliki. Dr. Seipel želi tudi skupne seje deželnih glavarjev z ministrskim svetom, da se zgradi federalizem. Narodni svet naj bo izključno pristojen v proračunskih stvareh.

Glede tega predloga pravi »N. Fr. Pr.«: Po načrtu dr. Seipela bi imel narodni svet v važnih vprašanjih davkov, carin in tarif samo funkcije druge zbornice. Imel bi samo pravico veta v splošnem, če bi prva zbornica že sprejela kak sklep. Najprej bi bilo treba vedeti, kako naj se sestane tak stanovski parlament in kako je zanj razdeliti mandate.

Kaplan Košiček se ponesrečil

Kranj, 8. jan. (Tel. »Slov.«) Danes je pri ogledovanju stavbarskih del pri bivši Mayerjevi pivovarni po nesreči padel z odra 3 metre globoko na kamenje kaplan Košiček in se je pri tem občutno poobil, zlasti na glavi. Pri padcu si je izbil 4 zobe in je obležal nezavesten. Navzoči so ga ohudili in prenesli na dom, kjer je ostal v oskrbi.

Dunajska vremenska napoved. Južne Alpe: Bolj oblačno. Nekoliko topleje. Pozneje padavine.

Poroka ital. prestolonaslednika izvršena

Rim, 8. jan. AA. Italijanski presbiter poroka: Danes popoldne je bila opravljena v Pavlovi kapeli na svečan način poroka italijanskega prestolonaslednika Umberta z belgijsko princezo Marijo Jose. Poroki so prisostvovali italijanski in belgijski suvereni ter principi, dalje bolgarski kralj Boris, bivša kralja Portugalske in Afganistana ter 62 tujih princev, med njimi tudi njuni Visočanstvi jugoslovanski knez Pavle in kneginja Olga, razne tuje misije in delegacije ter državni veleposlanstveniki in ves dvor. Službo božjo je opravil kardinal Maffi. Starši poročencev so pred poroko izrekli svoj »da«. Po svečano opravljenih ceremonijah sta se novoporočenca morala večkrat pokazati na balkonu Kvirinalla, kjer so ju oduševljeno pozdravljale množice ljudi. Po poroki sta novoporočenca posetila papeža in kardinala Gasparrija.

Pariz, 8. jan. AA. »Havas« poroča iz Rima, da bodo jutri v četrtek na čast poroki italijanskega prestolonaslednika Umberta z belgijsko princezo Marijo Jose velike letalske produkcije, pri katerih bo sodelovalo okoli 150 letal.

Benetke, 8. jan. AA. O priliki poroke italijanskega prestolonaslednika je bilo v Benetkah kakih 60 porok. Novoporočenci so izrazili željo, da bi bili poročni isti dan, kakor italijanski prestolonaslednik.

Sovietske ladje v Italiji

Rim, 8. jan. AA. V Cagliari so prispele sovjetske vojne ladje. Poveljnik sovjetske eskadrilje admiral Gallar je obiskal prefekta in vojaškega poveljnika otoka. Nato so ruski oficirji in mornarji stopili na kopno in si ogledali mesto.

Ljubljanske ceste

Ljubljana, 8. januarja.

Danes, ob 5 zvečer, je imel na inicijativno mestnega gradbenega odseka nadsvetnik ing. Maček v središču predavanja v magistratni dvorani o temi »O dosedanjih in nekaterih novih načinih utrjevanja cest«, oziraje se na ljubljanske razmere. Predavatelj si je torej izbral za predmet svojega predavanja vprašanje, ki že desetletja vznemirja ljubljansko prebivalstvo in tvori resno skrb odločujočih činiteljev. Umevno je zato, da je bila magistratna dvorana polna uglednega občinstva, skoro vseh občinskih svetnikov, z župnikom dr. Pucem na čelu ter uradniki raznih gradbenih in drugih uradov. Prisotni so bili med drugimi ing. M. Krajc, ing. Sbrizaj, ing. Prelovšek, ing. Rueh, prof. Jarec ter mnogi drugi, ki so si pri reševanju vprašanja naših cest pridobili zasluge.

Predavateljeva izjava je bila vsestranska, obdelana ne samo izključno s tehničnega stališča. Priznati mu je treba, da je pokazal tudi na gotova dejstva, ki škodujejo kvaliteti naših cest in večajo ceno skrb mestne občine. Predavatelj je med drugim navajal:

Nekdaj pred 80 leti.

Naše ceste so z ozirom na promet doživle tekom zadnjih 80 let dva velika prevrata, ki jih označuje pričetek železniškega obratovanja in pa pričetek splošne uporabe avtomobilov. Naše državne ceste so pred zgraditvijo železnice morale nositi ves promet tudi na velike daljave. Železnice so deklasirale velike ceste zopet in skoro zgolj le na lokalni promet. Dobili smo tedaj lepe in kot miza gladke komunikacije, ki jih imamo kot take v spominu še do izbruh svetovne vojne.

Avtomobili zopet uničujejo ceste.

Ko so se pojavili prvi avtomobili, so dali dobi nov pečat v prometu na naših cestah in razširjevanje avtomobilnega prometa, ki ga haš v zadnjih letih doživljamo, pa povzroča silno propadanje cest. Res je, da se običajno avtomobil ne oddalji preko 100 km od svoje garaže in da se tedaj vedno in vedno vrača na svoje izhodišče. Vrača se pa tudi večkrat na dan. In ker večji gospodarski centri niso tako silno oddaljeni od drugih, vidimo avtomobile tudi na onih točkah glavnih cest, ki so svojčas bile brez prometa.

To vedno naraščanje posebnega osebnega avtomobilnega prometa pa učinkuje silno kvarno na naše ceste, ki so makadamske, to se pravi posute z gramozom.

Pri konjski vpregi deluje teža voza in tovara vedno le navpično ter se vsled tega cestniše tlačijo in deloma tudi drobi pod učinkom železnih platišč. Brzina posebno pri težjih tovorih je mala in prahu skoro ne čutimo. Povsem druga je stvar pri avtomobilu. Tu je glavna teža voza in tovara ter tudi pogonska sila koncentrirana na zadnjih kolesih, ki pogonjajo vozilo. Kolesa sesajo manjše drobce, delajo luknje in povzročajo neznošen prah, kar pospešuje tudi brzina, ki je dosti večja kot pri konjski vpregi.

Radi tega ni čudno, ako naše glavne makadamske ceste pri vedno gostejšem avtomobilskem prometu tako izgledajo, kot pač izgledajo. Ker pa imamo v Ljubljani in njeni okolici na razpolago za posipanje cest v največji meri savski prod iz gramoznic ter manjše količine laniškega dolomita iz lastnega kamnoloma v Lanišču, ki je v vsej ljubljanski okolici najboljši material, gramoz iz gramoznic na ljubljanskem polju, ki ga uporabljajo vse cestne uprave v bližini Ljubljane, ni povsod dobro in enake kakovosti. Zmrzovanje silno kvari makadamske ceste, da razpadajo pri nizki trdnosti gramozu v prah in blato. Ako hočemo radikalno odpomoči, moramo na primeren način utrditi naša cestnišča. Ljubljana, ki leži v pretežnem delu na savskemrodu, pred vojno ni čutila posebne potrebe, da svoje komunikacije tlakuje.

Tlakovanje pred vojno.

Pred vojno so bile tlakovane nekatere ozke pasaje iz St. Peterske ceste ter Starega in Mestnega trga proti Ljubljani s savskimi krogli. Liti asfalt na betonski podlagi v Selenburgovi ulici. Porfirni polovičarji iz tirolskega porfirja, ki so položeni v strmi Prešernovi ulici. Regularni granitni sedmaki, ki jih je svojčas položil cestni erar na Dunajski cesti.

Oburno stanje bolj frekventiranih komunikacij ljubljanskih po končani vojni je prišlo občinski svet, da je pričel v večji meri tlakovati najpomembnejše ploskve. Pričetek je bil storjen leta 1921. s tlakovanjem Wolfve ulice, katero tlakovanje se je vsled cenene dobave materiala izplačalo že v dobrih treh letih.

Tlakovanje po vojni.

Do danes so ljubljanske ulice tlakovane: Drobne granitne tlake je 28826 m²; tlakovale so se z drobnim tlakom predvsem one komunikacije, v katerih niso še vse hiše v pravilni regulaciji črti ali pa one, po katerih teče tramvaj. Po istem načelu se je položil tudi izbranih porfirnih polovičarjev — doma naseljenih — drobn tlak, ki je položen v Franciskanski ulici. Granitni polovičarji so se položili na nekatera križišča, predvsem pa v Slomškovo in Metelkovo ulico. Porfirni polovičarji so se uporabili za nekatere prehode in

za križišče Aleksandrove ceste z Bleiweisovo ceste. Granitni regularni tlak je položen na Masarykovi in na strmim delu Miklošičeve ceste in južnem delu Resljeve ceste. Poleg drobne tlake se je v največji ploskvi položil tlačeni asfalt na betonski podlagi in sicer z asfaltiranjem Aleksandrove ceste, Knafličeve ulice, Beethovne ulice, Gledališke ulice, Miklošičeve ceste, Tavčarjeve in Dalmatinove ulice. Bazaltoid na Kongresnem trgu ter na krajših delih Pražakove ulice in Poljanske ceste.

Tlakovanje je veljalo skoraj 18 milijonov dinarjev, tako da pride v resnici povprečna cena na povprečni tekoči meter 2180 Din.

To pa je le petnajstinka dolžine ljubljanskih komunikacij, ki imajo svoja imena.

Sedaj je še 41,146 km neizgrajenih vozlišč. Po dosedanjih izkušnjah in glasom analize cen stane naprava 1 m navadne makadamske ceste z vsemi zemeljskimi deli in dobavo gramozu povprečno 270 Din in sicer več na jugu, nekaj manj na severu mesta. Naprava 41 km novih cest bi tedaj stala okroglo 11 milijonov dinarjev. Z napravo teh komunikacij pa se vrednost stavbišča silno dvigne. Saj vemo, da so se n. pr. v Sp. Šiški v dveh letih dvignila stavbišča na večjem parceliranem kompleksu od 14 na 40—60 Din, na nekaterih delih severne Ljubljane celo še za večjo določeno.

Na 1 m² parcele pride le 3,80 do največ 4,50 Din stroškov za ceste. Ako bi tedaj parcelant prispeval največ 4,50 Din od m², pa bi imel cesto napravljeno, mestna občina pa nikakih stroškov, to se pravi, ako bi parcelanti prispevali za vsak tekoči meter fronte ob ulici 135 Din, bi to vrglo 11 milijonov dinarjev, parcelanti pa bi napravili še vedno čistega dobička 765 Din na tekoči meter fronte ob ulici ali 765 × 41.000 × 2 = okroglo 63 milijonov dinarjev na vseh 41 km dolgih še neizgrajenih komunikacijah.

Parcelanti odnosno oni, ki spekulirajo s stavbišči in zemljišči, obogatijo relativno v izredni meri, dočim ne prispevajo k napravnim stroškom za komunikacije prav nič. (Torej plačujejo mestni davkoplačevalci dobičke zemljiških spekulantov.)

Kako zboljšati ceste.

S širjenjem mesta se promet večja na mnogih starejših komunikacijah, na katerih makadamska plast ne more več dolgo vzdržati, pa tudi v raznih glavnih ulicah novonastalih kolonij je promet vedno večji in bo v kratkem zahteval boljše utrditve cestnišča, ki je makadamsko. Ako vzamemo n. pr. v poštev samo dolžino natlakovanih erarskih cest, ki znaša okroglo 8 km in bi jih erarska uprava tlakovala, bi znašali troški dobrih 17 milijonov dinarjev. Ako pa hočemo dvigniti dolžino utrjenih cestnišč samo na polovico vse dolžine ljubljanskih komunikacij, bi to stalo okroglo 140 milijonov dinarjev.

Tlak iz regularnih kock je predrag. Funkcijo regularnega tlaka lahko predvsem prevzamemo polovično obdelane kocke, za katere so investicije skoraj enkrat manjše. Za ljubljanske prilike, kot kaže že velikost položene ploskve, je pa prav primeren in uporaben drobn tlak, ki je obenem najcenejši tlak za Ljubljano. Pozabiti namreč ne smemo, da za ta tlak v Ljubljani ni potrebna betonska podlaga.

Izmed homogenih tlakov je vsekakor najbolj priporočljiv še vedno tlačeni asfalt. Betonske ceste so sicer cenejše od tlačnega asfalta in le nekaj dražje od drobne tlake, vidi pa je, da je zanje primeren le avtomobilski promet.

Še pred svetovno vojno so se v tem pogledu napravili posebno v Angliji že uspeli poizkusi z uporabljanjem katrana (tera) in bitumena (asfalta).

Cestna površina se obdelala s terom ali z asfaltom in sicer z ozirom na izkušnjo, da je voda največji sovražnik ceste, se s površinskim teranjem ali bitumiranjem doseže, da voda ne pronica v notranjost ceste. Ta notranjost torej se ne more ob zmrzlini niti napenjati, niti se ne more spoštati ustroj ceste hitreje izrabiti, kot se sicer ob vlagi obrabi. Ta način in princip je seveda najcenejši. Treba pa je takoj reči, da se ne more uporabiti za silno frekventirane ceste v mestu, pač pa prenaša najmanj 500 ton na dan prometa.

Nemci n. pr. pravijo, da jih je le ta način rešil popolnega propada njihovih glavnih cest. Mislim, da bi posebno naša letovišča svoje pralne ceste, ki tuje odbijajo, mogla zelo lepo s tem načinom utrditi pa tudi naše glavne ceste bi lahko dobile tako prevlak in bi na ta način izginil prah — nadlega sosedom in pa luknje v cesti — nadlega in opasnost za vozniška in pešca.

Najbolj prometne ljubljanske ceste, to je Gosposvetska, Dolenjska, Tržaška, Dunajska in Zaloška cesta pa tega načina utrjevanja cestnišč ne prenesajo, ker je tu promet znatno večji, kakor 50—100 vagonov dnevno. Treba je misliti na temeljito utrditev cestnišč, to je na tlakovanje.

Predavatelj je zaključil z željo, da bi občinski svet pri prihodnjih proračunskih debatih manj štedil pri potrebnih za ceste, kakaj stanje pri cestah je razpisanje.

V znak priznanja temeljitim izvajanjem so vsi prisotni nagradili predavatelja s toplim aplavzom.